

# ANDT-handlingsplan

Alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak

Skolans namn: Blackebergs gymnasium

Läsår: 20/21

## Innehåll

<b>Inledning</b> .....	<b>2</b>
<b>Förebyggande arbete</b> .....	<b>3</b>
<i>CAN-rapporten</i> .....	.3
<i>Stockholmsenkäten</i> .....	3
<i>Hälsosamtal och hälsoenkät</i> .....	.3
<b>Alkohol</b> .....	<b>4</b>
<i>Alkohollagen</i> .....	4
<i>Åtgärder när en elev bedöms vara alkoholpåverkad i skolan</i> .....	4
<b>Narkotika</b> .....	<b>4</b>
<i>Narkotikalagstiftningen</i> .....	4
<i>Upptäckt</i> .....	5
<i>Signaler som KAN bero på ett pågående bruk av narkotika:</i> .....	5
<i>Åtgärder vid misstanke om bruk av narkotika</i> .....	5
<i>Åtgärder när en elev bedöms vara narkotikapåverkad i skolan</i> .....	5
<b>Dopning</b> .....	<b>6</b>
<i>Dopningslagstiftningen</i> .....	6
<i>Kunskap om dopningsmedel och kännetecken</i> .....	6
<i>Åtgärder vid misstanke om bruk av dopningsmedel</i> .....	6
<b>Tobak</b> .....	<b>6</b>
<i>Tobakslagen</i> .....	6
<i>Åtgärder för att följa tobakslagen</i> .....	6
<b>Länktips</b> .....	<b>7</b>
<b>Bilaga 1 - kartläggning</b> .....	<b>7</b>

### Utbildningsförvaltningen

Hantverkargatan 2F  
Box 22049  
104 22 Stockholm  
Växel 08 - 508 330 00  
stockholm.se

## Inledning

ANDT-handlingsplanen syftar till att skolans personal lättare ska kunna identifiera bruk av ANDT-preparat och veta vilka åtgärder som ska vidtas.

Handlingsplanen bygger på Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2018–2021.

Följande är tre av programmets sex långsiktiga mål för de tre åren.

- Långsiktigt mål 1:
  - Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.
- Långsiktigt mål 2:
  - Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.
- Långsiktigt mål 3:
  - Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska successivt minska.

All arbetstid i stadens verksamheter är rökfri och gäller samtliga medarbetare i enlighet med 2010 års beslut i kommunfullmäktige. Stadens skolgårdar är rökfria.

Bland de övergripande bestämmelserna i skollagen (2010:800) sägs att utbildningen inom skolväsendet syftar till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och medborgare (1 kap. 4 § tredje stycket). Ett inslag i skolans ansvar för elevernas hälsa innebär att skolan ska vidta åtgärder för att motverka elevers eventuella bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak.

## Förebyggande och främjande arbete

Skolan har en viktig roll i arbetet med att förebygga och förhindra att elever börjar använda alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak. En stor del av skolornas arbete är kunskapsspridning; det är angeläget att unga känner till riskerna för skador och kritiskt kan granska information. Detta ger unga större möjlighet att fatta egna välgrundade beslut kring sin livsstil.

**Det förebyggande och främjande arbetet** utgår från den kartläggning som gjorts och som uppdateras årligen (bilaga 1).

Utbildningsinsatser och information för elever, personal och föräldrar.

**Tobak** – informationsmöte för åk 1 i samarbete med Non smoking generation

**Alkohol** – information för föräldrar vid föräldramöte tidigt på höstterminen. Rektor samtalar med elever, exempelvis i åk 2 eller inför studentfirandet på klassnivå.

**Generella förebyggande och hälsofrämjande insatser** som stärker elevernas studiemotivation, skapar goda sociala relationer och en trygg skolmiljö, vilket minskar risken för missbruk och utanförskap.

- **Introduktionsdagarna åk 1** med gruppstärkande- och värderingsövningar tillsammans med mentor och annan personal.
- **Friluftsdagar tidigt i åk 1** – gedigna och omfattande med trygghetsövningar
- **Stärkt mentorstid** – skolan har under läsåret utarbetat material och ett årshjul till stöd för mentorernas trygghetsskapande arbete.
- **Lärlarledda placeringar och gruppindelningar i samtliga årskurser** – för att stärka inkludering och gemenskap
- **Må- bra- dagar**, dec åk 1
- **Elevsociala aktiviteter** som organiseras av personalens elevsociala grupp eller av elever för att stärka gemenskap och inkludering.
- **Närvarofrämjande arbete**

**CAN** – rapporten

CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning) – är ett kompetenscentrum för frågor relaterat till ADNT. CAN genomför drogvaneundersökningar på nationell basis och ger oss därför en generell bild av droganvändningen i åk 2. (För resultat se bilaga 1)

**Stockholmsenkäten**

Stockholmsenkäten är en omfattande enkätundersökning med frågor som rör ungdomars alkohol-, narkotika- och tobakskonsumtion, skola, familj, kamrater samt psykisk ohälsa, brott och trygghet. Undersökningen genomförs vartannat år på uppdrag av socialförvaltningen och riktar sig till samtliga elever boende i Stockholms stad som går i grundskolans årskurs 9 och gymnasiet år 2. (För resultat se bilaga 1)

## Skolsköterskornas hälsosamtal i årskurs 1.

Hälsosamtalet är ett viktigt instrument för att kunna påverka varje enskild elev. I samtalet med eleven använder skolsköterskorna sig av samtalsmetoden MI (Motiverande samtal), som är ett sätt att hjälpa en människa till förändring på hennes egna villkor. Även metoden SOTIS (Samtalet Om Tobak I Skolan) används. Syftet med den metoden är att samtala med eleven anpassat till hans erfarenhet av tobaksbruk, så att tobaksfrihet stärks och redan påbörjat bruk begränsas eller avbryts.

### Exempel på kompletterande frågor som ofta ställs kring alkohol är:

- Har du alltid kontroll när du dricker alkohol (dvs vet vad du säger och gör och kan ta hand om dig själv)
- Vet dina föräldrar om att du dricker alkohol?
- Kan du kontakta dina föräldrar vid behov?
- När du kommer hem, är det någon som är vaken och pratar med dig då?
- Har du råkat ut för problem när du druckit alkohol/blivit berusad?
- Känner du till vilka faktorer (6st) som påverkar promillehalten? Samtal kring detta.
- Hur många standardglas dricker du på en kväll?

### Angående samtal om narkotika/droger:

Om eleven på frågan 'Vad säger du om du blir erbjuden narkotika/droger?' svarat troligen nej eller kanske ja, ställs öppna och fördjupande frågor kring detta.

## Alkohol

### Alkohollagen

Enligt alkohollagen är det olagligt att sälja eller skaffa alkohol till unga under 20 år eller servera alkohol till unga under 18 år i utskänkningslokal.

### Åtgärder när en elev bedöms vara alkoholpåverkad i skolan

- Rektor informeras.
- Rektor ansvarar för att en eventuell orosanmälan till socialnämnd görs.
- Om eleven är omyndig kontaktas vårdnadshavare.
- Skolsköterskan kontaktas för bedömning av behov av medicinska insatser.
- Omyndig elev hämtas av vårdnadshavare. Myndig elev avvisas från skolan. Skolan ser till att eleven kommer hem på ett säkert sätt.
- Rektor ansvarar för eventuella fortsatta åtgärder. Rektor har rätt att vidta olika disciplinära åtgärder för att garantera trygghet och studiero.
- Alla vidtagna åtgärder dokumenteras.

## Narkotika

### Narkotikalagstiftningen

Enligt narkotikalagstiftningen är det brottsligt att inneha, använda, framställa och överlåta narkotika. Dessutom är det förbjudet att anskaffa, bearbeta, transportera och förvara narkotika för annans räkning samt att bjuda ut narkotika till försäljning.

## Upptäckt

Vid tidig upptäckt av narkotikabruk finns goda förutsättningar att hindra en utveckling som kan leda till ett beroende. All personal på skolan har ansvar för att göra iakttagelser i detta syfte.

Signaler som KAN bero på ett pågående bruk av narkotika:

- Ökad frånvaro och sena ankomster
- Försämrade skolprestationer
- Trötthet, apati, håglöshet
- Rastlöshet
- Koncentrationssvårigheter
- Humörsvängningar
- Depression
- Byte av kamratkrets
- Misskött klädsel och hygien
- Starkt behov av sötsaker och söta drycker
- Förändrat beteende, personlighetsförändringar
- Drogliberala värderingar

Åtgärder vid misstanke om bruk av narkotika Rektor informeras.

- Rektor ansvarar för att en eventuell orosanmälan till socialnämnd görs.
- Rektor kallar eleven till samtal kring oron och informerar om det stöd som finns. Om eleven är omyndig, kallas även dennes vårdnadshavare.
- Rektorn har rätt att omedelbart vidta disciplinära åtgärder om eleven utgör ett hot mot tryggheten och studieron på skolan.
- Det räcker med att det finns en välgrundad misstanke om att en elev säljer droger på skolan så kan eleven stängas av från utbildningen, detta i syfte att skydda de andra eleverna på skolan.
- Alla vidtagna åtgärder dokumenteras.

Åtgärder när en elev bedöms vara narkotikapåverkad i skolan

- Rektor informeras.
- Rektor ansvarar för att en eventuell orosanmälan till socialnämnd görs.
- Om eleven är omyndig kontaktas vårdnadshavare.
- Skolsköterskan kontaktas för en översiktlig bedömning av om akut somatisk eller psykiatrisk vård eventuellt behövs.
- Omyndig elev hämtas av vårdnadshavare. Myndig elev avvisas från skolan. Skolan ser till att eleven kommer hem på ett säkert sätt.
- Polisanmälan ska övervägas med hänsyn till elevens ålder.
- Rektor ansvarar för eventuella fortsatta åtgärder. Rektor har rätt att omedelbart vidta disciplinära åtgärder om eleven stör tryggheten och studieron.
- Alla vidtagna åtgärder dokumenteras.

Enligt grundlagen är varje medborgare skyddad gentemot det allmänna mot påtvingade kroppsliga ingrepp. Av praxis framkommer att urinprov under tvång är att anse som ett sådant kroppsligt ingrepp, och får således inte genomföras i skolan. Om man misstänker att en elev är narkotikapåverkad i skolan bör man ta kontakt med socialtjänst, polis och/eller sjukvård.

## Dopning

### Dopningslagstiftningen

Enligt lag (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel får syntetiska anabola steroider, testosteron, tillväxthormon, kemiska substanser som ökar produktion eller frigörelse av testosteron eller tillväxthormon inte införas till landet, överlåtas, framställas, köpas, säljas, innehas eller brukas.

### Kunskap om dopningsmedel och kännetecken

Kunskapen om dopning är fortfarande begränsad och det saknas säkra data rörande antalet användare av dopningsmedel i Sverige. Antalet brott och beslag har ökat vilket skulle kunna tyda på en ökad förekomst av dopning. Bruk av dopningsmedel yttrar sig ofta genom aggressivitet, hot om våld och våldsamt beteende, men också på många andra mindre dramatiska sätt, exempelvis genom en snabbt ökad muskelmassa samt fysiska biverkningar som hudbristningar och akne.

### Åtgärder vid misstanke om bruk av dopningsmedel

- Rektor informeras.
- Om eleven är omyndig kontaktas vårdnadshavare.
- Rektor ansvarar för att eventuell orosanmälan till socialnämnd görs.
- Rektor kallar eleven till samtal kring oron och informerar om det stöd som finns. Om eleven är omyndig, kallas även dennes vårdnadshavare.
- Rektor ansvarar för eventuella fortsatta åtgärder.
- Alla vidtagna åtgärder dokumenteras.

## Tobak

### Tobakslagen

Enligt tobakslagen är det förbjudet att röka i lokaler där barn- och ungdomsverksamhet bedrivs. Detta inkluderar rökförbud på skolgårdar. Vidare är det förbjudet att sälja tobak till unga under 18 år.

### Åtgärder för att följa tobakslagen

- Skyltar finns som informerar om tobaksförbud och rökfri skolgård.
- Återkommande information om rökfri skolgård ges till elever, personal och vårdnadshavare.

***För mer information och fakta se nedanstående länkar:***

[www.folkhalsomyndigheten.se](http://www.folkhalsomyndigheten.se)

[www.can.se](http://www.can.se)

<https://www.psykologguiden.se/>

<https://www.umo.se/>

<https://www.mariaungdom.se/>

<http://www.livsstilsmottagningen.se/>

### **Tobak**

[www.tobaksfakta.se](http://www.tobaksfakta.se)

<https://www.slutarokalinjen.se/>

<https://nonsmoking.se/>

### **Alkohol**

<https://www.alkohollinjen.se/>

### **Narkotika**

<http://cannabishjalpen.se/>

<https://www.drugsmart.com/>

### **Doping**

<http://dopingjouren.se/>

<https://www.renhardtraning.com/>

## **Bil 1 Kartläggning av ANDT-användning**

### **CAN-rapporten, Nationell kartläggning**

**Tobak** – Tobaksanvändningen har minskat på nationell nivå under hela 2000-talet. I åk 2 är det ca 20 % som röker och 17 som snusar. Snusningen är vanligare bland pojkar men ökar något bland flickor.

**Alkohol** – Andelen elever som konsumerar alkohol ligger nationellt på en relativt låg nivå. 69% av eleverna i åk 2 har druckit alkohol de senaste två månaderna. De elever som konsumerar alkohol har uppger negativa konsekvenser i form av bråk, förstörda kläder och att de blivit fotograferade i kränkande och pinsam situation. En tiondel av de elever som konsumerat alkohol har också en tiondel kört motorfordon åkt med berusad person eller råkat ut för en olycka i samband med alkoholkonsumtion.

**Narkotika** – Narkotikaanvändningen har legat på en relativt stabil nivå de senaste 10 åren 19 % av pojkar och 13 av flickorna har någon gång provat narkotika och det vanligaste preparatet är cannabis. Uppfattningen att det är skadligt eller farligt med



cannabis har minskat. Ca 10 % av åk 2-elever har använt läkemedel utan läkares förskrivning.

**Doping** - Elever som under senaste året använt hormondopningsmedel eller androgena steroider uppgår till 2%. De elever som dopat sig använder i högre grad narkotiska preparat än andra ungdomar.

## Resultat av Stockholmsenkäten 2018, Regional nivå

Blackebergs gymnasium genomförde enkäten vt 18 och vt 20. Då resultaten för vt 20 ännu inte är analyserat bygger denna upplaga av handlingsplanen på resultatet från vt 18. (uppdateras ht -20)

**Tobak** – Enkätresultatet visar på en för åldersgruppen normal konsumtion av tobak i Brommaområdet. Bland flickor är rökningen något vanligare än bland pojkar, det omvända gäller för snusningen. Till överväldigande del köper ungdomarna själva sina tobaksprodukter.

**Alkohol** – Enkätresultaten visar att i Brommaområdet att alkoholkonsumtionen bland ungdomar i Bromma är relativt hög. Här är överensstämmelsen mellan pojkar och flickor stor. 44–45% har varit berusade under den senaste 4-veckorsperioden, den totala konsumtionen ligger i en högre frekvens än stadens andra stadsdelar. Här sticker pojkarna ut med en långt högre konsumtion än flickor. Det vanligaste sättet att få tag på alkohol är genom kamrater och kamraters syskon.

**Narkotika** – Vad gäller förekomsten av narkotika ligger Bromma ungefär på snittet för staden. D v s ca 20 har någon gång använt narkotika. Bland de som använt narkotiska den senaste 4-veckorsperioden är pojkarna överrepresenterade. (12% jmf 5%).

**Doping** – Stockholmsenkäten ger inget underlag för förekomsten av doping.

## Hälsoenkäten och hälsosamtal läsåret 19–20. Skol- och klassnivå

Skolsköterskorna genomför varje år en hälsoundersökning i enkätform för alla elever i åk 1. Vid det uppföljande hälsosamtalet finns möjlighet att fråga vidare utifrån vad eleven har svarat i enkäten. Enkäterna är därför inte anonymiserade.

Inför enskilt hälsosamtal med skolsköterska i årskurs 1 får eleven fylla i en elektronisk hälsoenkät, vari 7 frågor handlar om alkohol, tobak och droger. Sammanställning av svaren från läsåret 2019/20 visar

**Tobak** – 26 procent av eleverna har provat att röka. 24 procent av eleverna har provat att snusa. På frågan om hur vida eleven rökt cigaretter senaste månaden svarar 88 procent av eleverna att de aldrig rökt. 9 procent svarar att de rökt 1–3 cigaretter. 1 procent 4–10 cigaretter, 1 procent 11–19 cigaretter och 1 procent 20 cigaretter eller mer.

På frågan hur vida eleven använt snus senaste månaden svarar 87 procent att de aldrig snusat. 6 procent svarar att de använt 6 prillor. 3 procent 4–10 prillor. 1 procent 11–19 prillor. 3 procent 20 prillor eller mer.

**Alkohol** – På frågan hur ofta drack du alkohol senaste månaden svarar 63 procent att de aldrig druckit alkohol. 36 procent svarar att de druckit alkohol vid enstaka tillfällen och 1 procent att de druckit alkohol varje vecka. På frågan hur många gånger drack du alkohol så du blev berusad svarar 79 procent aldrig. 16 procent svarar 1–2 tillfällen. 5 procent svarar 3 eller flera tillfällen.

**Narkotika** – På frågan vad säger du om du blir erbjuden narkotika/droger svarar 88 procent bestämt nej. 10 procent svarar troligen nej. 2 procent svarar kanske ja. Ingen svarar ja.

**Doping** – hälsoenkäten ger inget underlag för förekomsten av doping.

**Sammanfattningsvis:** Bromma och skolan visar relativt stor överensstämmelse med landet i övrigt vad gäller konsumtion av ANTD. I Bromma ligger alkoholkonsumtionen något högre än i många områden. En iakttagelse som också bekräftas av kurator. Detta bekräftats dock inte av hälsoenkäten på skolan. En förklaring till detta kan eventuellt vara att hälsoenkäten görs i åk 1 och Stockholmsenkäten i åk.2. Vad som händer mellan åk 1 och 2 kan därför vara en fråga att titta närmare på. Likaså bör frågan om Doping bli en fråga att titta närmare på. Kunskaperna om förekomsten bland våra unga är låg